

ИСТОРИЈАТА НА ЖИВОТОТ ВО КОРСОКАК: ПОМЕЃУ ПРИКАЗНАТА И ИЛУЗИЈАТА

Лидија Стојановиќ-Лафазановска
Универзитет Св. Кирил и Методиј, Македонија

The aim of this paper is to represent the challenging interrelationship between traditional and modern folk narrative researches, in order to show the position of *life history* as a folklore genre. The discussion of this topic leads to the most general and profound issues of the theory of folklore and anthropology (Asadwskij, Röhrich, Niedermüller, L. Dégh, O. Sirovátka, Stahl, Bausinger and Bourdieu). Some of these researchers concentrate on the concept of individual and identity, in order to show the considerable function of this new folklore genre (Dégh, Sirovatka, Niedermüller); on the other side are researchers that stress the concept of biographical illusion (Bourdieu, Bausinger). Thus, whole 20th century debate could give us one interesting position of this new folklore genre revealing two mentioned concepts: life history as story and illusion.

Автобиографијата не е ништо друго освен опишување на сопствениот живот; претставување на пресоналните доживувања и судбини добиени од страна на известувачот. Притоа раскажувачот е истовремено фактички учесник или очевидец на опишаните случки, но и автор на раскажувањето. Интересно е да се укаже на еден помалку парадоксален момент: имено, иако автобиографиите не се никаква новост во светот на книжевноста, тие со еден поприличен и очигледен напор навлегоа во светот на прозните фолклорни жанрови. Дури најновиот бран на истражувањата на наративниот фолклор ги внесува како свое иманентно подрачје „доживувањата и сеќавањата од животот, мемоарите, дневниците“ и тоа пред сè како одговор на разни тематика. Значи, современата фолклористика (втора половина од 20 век), започнува да ги третира автобиографските сеќавања како специфична и автономна раскажувачка категорија. Оттука, би било интересно да се навратиме на Сироватка кој ќе забележи дека како особено интересни описи треба да се земат: доживувањата на детството и младештвото, патувањата и странствувањето, /доживувањето на туѓиот свет/, љубовните и брачните епизоди, трагичните и неверојатните доживувања (смрт, убиство, природни катастрофи, воени искушенија), како и доживувањата од работното место, спомените од патувањата и сличните персонални доживувања (Sirovátka 1975: 664-667). И тоа е интересно да се забележи фактот дека не претставуваат си некакво откритие наведените секвенци од животот кои треба да бидат предочени, туку е многу поголем напорот како истите да влезат во подрачјето на наративниот фолклор. (Тука навлегуваме во една многу интересна и продлабочена дебата околу поимањето на оваа научна дисциплина, имено дали истата е историски омеѓена, или пак слободно може да ги трпи промените и динамиката на културните процеси, што во суштина претставува една мошне интересно соочување помеѓу застапниците на традиционалниот фолклор и оние кои се борат за пратење на сите општествени промени).

Инаку, автобиографски отпечатоци се забележуваат веќе во традиционалниот наративен фолклор. Се среќаваат бројни наративни прикази кои претставуваат директна рефлексивна на индивидуалниот доживувачки свет на раскажувачот. Тука во прв ред би можел да се вброи меморатот¹, подрачје на легендите и преданијата во чиј фокус се наоѓаат сопствените сеќавања, и кои ја имаат автобиографската природа (т.н. *memory legends*)

1. Поим кој во сферата на традиционалниот фолклор уште во 1934 година го внесува истакнатиот фолклорист Карл Вилхелм фон Сидоу (von Sidow) како комплементарен на фабулатот. Да се спореди: C.W. von Sidow "Kategorien der Prosa-Volksdichtung", in: *Volkskundliche Gaben. Festschrift John Meier*. Berlin/ Leipzig, 1934. Оттука, меморатот стана вообичаен термин во интернационалната литература за преданијата, претставувајќи кажување за личните доживувања, сопствените сеќавања, кои стануваат дел од традицијата и почнуваат да се пренесуваат во облик на предание, откако ќе го усвојат и останатите раскажувачи, интерпретирајќи го секогаш како сопствено доживување.

(Röhrich 1977: 1082). Меѓутоа, она што е интересно за доменот на т.н. традиционално истражување на фолклорот и неговите традиционални жанрови е следниот заклучок: се чувствува значителна разлика помеѓу раскажувачот на преданијата, легендите и личните кажувања од оној на приказните. Имено, кај раскажувачот на приказни во најчест случај доаѓа до несвесно инкорпорирање на автобиографските елементи во композицијата на добиеното дело. Во традиционалниот фолклор се особено интересни за анализа преплетувањето на автобиографскиот и фантастичниот свет кој претставува исклучителен резерват на самиот информатор. Луц Рерих го дефинира назначениот феномен како *автобиографски отпечаток* во приказните. Оттука е интересно да се анализира токму внатрешната стварност на приказната во спрега со индивидуалноста на раскажувачот: зошто и на кој начин одредени автобиографски елементи се внесени и опишани во народните приказни? (Röhrich 1964:227). На пр., во нешто поновите Збирки (од типот на оние кои ги собира на теренот и анализира Рерих), се среќаваат приказни, во чиј фокус не би требало да се најдат анализите на воените искушенија, туку попрво треба да се обрне внимание на „јас на раскажувачот и внатрешната стварност на приказната“ (1964:227). Во рамките на традиционалниот фолклор огромно внимание заслужува истражувањето на рускиот фолклорист Азадовски, кој уште во 1926 год го беше пројавил својот интерес за истражување на персоналноста на информаторот. Станува збор за монографијата посветена на Наталиа Осиповна-Винокурова - една извонредно талентирана сибирска раскажувачка на приказни. Азадовски заклучува дека раскажувачките (Лена и нејзините другарки) многу радо својот сопствен живот го вградуваат во структурата на народните приказните од нивниот репертоар, каков што е пред сè случајот со самата Лена Винокурова, извонреден талент во обликувањето на приказните. Иако т.н. автобиографски отпечаток варира од еден раскажувач до друг, токму тоа дава поттик, т.е. ги отвора вратите за истражување на приказната токму во насока на студирање на обликуваниот индивидуалитет на раскажувачот, овозможено токму преку биографски насоченото истражување (Asadowskij 1926: 21). Животниот пат на Винокурова точно го предодредува корпусот на приказни кои беа раскажани пред Азадовски. Приказни кои беа раскажани со еден специфичен деликатес на раскажувачката, или со психолошкиот инстинкт и извонреден уметнички такт како истите да бидат изведени. Со тоа, проблемот на персоналноста и индивидуалитетот обзнанети преку чинот на приказничното раскажување недвојбено преминуваат во сфера на уметноста (Asadowskij 1926:70), најавувајќи една нова насока во истражувањето на наративниот фолклор.

Животна приказна или биографска илузија?

Во самиот увод би навела неколку критички методолошки концепти кои се однесуваат на автобиографското истражување, каде што од една страна се инсистира на внесувањето на овој жанр во семејството на наративниот фолклор, и каде што „животната приказна е согледана како културна/општествена конструкција“, рефлектирајќи едно историско доба (P. Niedermüller, L. Dégh, O. Sirovátka, Stahl); во оваа насока одат и истражувачите кои инсистираат на животната историја, при што како приоритетна се воспоставува дистинкцијата помеѓу животниот циклус и животниот тек, т.н. животна патека, претставувајќи иманентен принцип во квантитативно-квалитативниот истражувачки процес, произлезен од социологијата и пренесен во разните сфери од хуманитарните науки. Тука, како особено значајно се издвојува т.н. квалитативно наративно интервју (Fritz Schütze 1977), каде што како основа за понатамошните анализи се зима токму внатрешната проценка на сопствениот живот добиена преку водечката линија во раскажувањето. Од оваа перспектива можеме да зборуваме за „животниот тек согледан како една ендогена каузална врска“ (Mayer 1990).

Од друга страна се јавуваат истражувачите кои не се баш наклонети кон оваа истражувачка постапка од типот на Бурдје и Баузингер. Пред нас се јавува „биографската илузија“ (Pierre Bourdieu 1990 [1984]), *illusio* сфатено како верување во реалноста на светот,

оставајќи ни ја множноста да се долови илузијата на еден Мопасанов начин (1990:75-81). Сфаќајќи го проклетството и благословот на модерното доба, Бурдје најпрвин дава остра критика на концептот наречен историја на животот, сфатен како еден лонгитудинален процес, предочувајќи ни го речиси илузорниот пат на запознавање на општествената реалност со помош на биографијата. Тој го дефинира животот /во целиот негов опус/ исклучиво како една траекторија, т.е. мултилинеарен процес, во кој доаѓа до пресекување на повеќе социјални рамнини, при што не е можно истиот да биде доловен лонгитудинално, едноставно преку раскажувањето и проценувањето на сопствениот живот. Деталното воочување на секвенците од животот во пресек со останатите актери кои учествуваат во истата и во надополнетите социјални рамнини го претставува основниот императив за доловување на животната траекторија. Меѓутоа прашање е колку е тоа изводливо? Во слична насока одат и согледувањата на Баузингер (1988), кој смета дека животната приказна како метод не објаснува ништо и често пати звучи како научна магија, сметајќи дека е тоа само нов слоган кој не нуди ништо супстанцијално ново. Запрепастен од целото море од матерјали кои се беа појавиле до тој момент (1988), од типот на разните конференции и симпозиуми посветени на овој релативно нов, и по сè изгледа помоден феномен, тој го поставува суштинското прашање: дали навистина станува збор за нов приод или пак попорво станува збор за *old water in new hoses*?

Но, да се навратам на традиционалниот фолклор и преодот кон модерната фолклористика:

Сандра Стал, која 1975 на Универзитетот Блумингтон, Индиана, ја одбрани докторската дисертација „The Personal Narrative as a Folklore Genre“, 1977 во *Fabula* го објавува јадровитиот дел од својата теза, во кој се бори да докаже и на крај успева доста аргументирано да каже дека „личното кажување“ навистина претставува еден посебен фолклорен жанр во доменот на народната проза. Во овој контекст, таа ја дава следната дефиниција за „личното кажување“:

Personal narrative претставува прозна нарација која се однесува на личното доживување; обично се кажува во прво лице и неговата содржина не е традиционална (Stahl 1977:20). Во рамките на личното кажување таа ги вбројува меморатот, вистинската приказна, легендата, анегдотата, херојската приказна, шегата, семејните приказни, локалната историја, конверзацијата и сеќавањето, за кои смета дека се понекогаш многу испреплетени и взаемно тешко раздвоиви (Stahl 1977:21-39), но сепак за жанрот во целост смета дека претставува еден автономен фолклорен жанр со свои јасно одредени карактеристики, заземајќи свое одредено место во рамките на конвенционалниот систем на усните нарративни жанрови (Stahl 1977:39).

Ќе видиме дека по две децении, откако ќе се запали т.н. научно зелено светло, овој фолклорен жанр ќе почне многу стабилно да се развива, добивајќи ги своите преобилни размери благодарение на подемтот во истражувањата во светската фолклористика и етнологија. На пр., во 1992 излегува специјалниот број на *Western Folklore* посветен на интердисциплинарното истражување на релацијата: лични кажувања - уметничка книжевност. Токму назначениот тематски број е посветен и во преден план ги става употребата на народните лични кажувања (во облик на автобиографија, народна биографија, снимени, т.е. архивирани разни животни приказни), кои се подоцна инкорпорирани во еден книжевен уметнички текст. Во таа смисла, пред нас се отвара полето коешто учесниците во овој број го оквалификуваа на следниот начин: „личното кажување /персонал нарративе/ е дефинирано како граничен фолклорен жанр, дотолку повеќе што сме сведоци дека токму граничните жанрови се секогаш оние најинтересните за истражување. Едноставно, осуммината автори на овој број сметаат дека токму насловениот жанр ја пресекува границата помеѓу усната и пишаната изведба, т.е. книжевност. Или пак, како што ни сугерира Карл Линдал (Carl Lindahl 1978), токму пограничната област е она што го привлекува нашето

внимание и нè предизвикува да го дефинираме и предефинираме предметот на нашето истражување² (сп: Sandra Dolby-Stahl 1992:2).

Сосем се сложувам со Сироватка, кој смета дека личните сеќавања и прераскажувања на сопствените случки и те како се подложни на една уметничка преработка, со што сака да се укаже дека иако автобиографијата треба да претставува сведоштво на стварноста, таа сепак може да претрпи одредени модификации. Меѓутоа, би го продискутирала вториот момент кој го истакнува Сироватка, и чии аналогии среќаваме и кај Линда Деј (1988). Според Сироватка, овој жанр на народната проза, кој тежнее да биде исклучиво индивидуален, всушност претставува исто така дел од колективното пренесување, затоа што секоја индивидуална животна историја претставува и пренесува дел од колективното живеење на една заедница (1963:116). Дефиницијата ми делува како некаков мост помеѓу традиционалните и новите неконвенционални жанрови. Имено, како да се бара покритие за оваа наративна форма, во чија временска рамка (1963) сè уште мора многу експлицитно и јасно да се потенцира атрибутот на народното творештво наречен „колективно“. Сосем е логично дека индивидуалните животни приказни го одредуваат т.н. колективен хабитус на една група или заедница. Сите индивидуални животни приказни дефинираат една култура и носат со себе по нешто од колективното несвесно на една епоха. Јас попрво би го преобрнала прашањето во обратна насока: не треба ли можеби да се запрашаме околу степенот на „субјективитетот“ или „индивидуалноста“ на една добиена животна приказна? Де факто, во сите случаи станува збор за вградување на одредени структури во хабитусот кои не се ни најмалку индивидуални, туку се општествено и социјално детерминирани. Значи при анализата на материјалите мора да се има во предвид минималната улога на епистемолошкиот субјективитет. Оттука, не треба воопшто да се плашаме од веќе традиционалната констатација дека автобиографијата како индивидуална творба, сепак пренесува нешто колективно, што беше сфатено како некаква си виза за нејзиниот влез во семејството на традиционалните наративни жанрови. Со исто толкаво внимание пристапува и Линда Деј (1988) која ќе каже дека собирањето на автобиографии дури од неодамна стана една вистинска етнографска и фолклористичка техника исклучиво како одговор на одредени темати. Прилично задоцнетиот интерес за овој фолклорен жанр се должи на фактот дека еден исклучително долг период фолклорот беше согледуван и третиран исклучиво како колективен, а не како „индивидуален“ производ на информаторот. Всушност, откако фолклористите сфатија дека изведбата на една песна или приказна од страна на информаторите не претставува ништо друго до едно свесно застапување на параметрите од дадената заедница, тие почнаа да поставуваат прашања кои се однесуваат на личните карактеристики, со цел да ја објаснат улогата на индивидуалното во обновувањето и ширењето на традицијата како носечки фактор за продолжување на фолклорот во светот. Бројните релативно нови етнографски теренски истражувања го открија логичниот факт дека луѓето поседуваат природна дарба за формулирање кохерентни приказни произлезени од сопствените искуства (Dégh 1988:14). Овде, јас би укажала на една нејзина друга дефиниција, т.н. библигија на раскажувањето (и која се однесува токму на изнесениот факт, дека човекот во разни историски епохи, во согласност со општествениот контекст ги формира своите нарации, т.е. раскажувањето, што пак нè невраќа на Ранкеовиот концепт за *homo narrans* (1967).

Според овие дефинирања кои ги добивме од Линда Деј, секоја животна приказна како фолклорен жанр, со самото свое вербализирање може да се сфати како еден единствен, неповторлив настан, претставувајќи го со тоа основното начело во фолклорот: таа претставува варијанта на дадениот тип. Типот (моделот) е конструиран од самата социјална група која ги проектира однесувањата на нејзините членови (Dégh 1988:18). Во секој случај, човековото искуство е примарен извор на составните делови кои служат за креирање на една

² Овде би го навела трудот на Marcia Gaudet, "Miss Jane and Personal Experience Narrative: Ernest Gaines' *The Autobiography of Miss Jane Pittman* (Gaudet 1992:23-32). Тука се јавува фасцинацијата на писателите кои ја креираат илузијата на усниот наративен стил во нивните пишувани дела (Gaudet 1992:23). Во Македонија оваа извонредна релација е постигната помеѓу Уранија Јурукова (Извонредно талентирана информаторка) и ненадмилливата Небеска Тимјанова на П.М. Андреевски.

приказна. Основното искуство се материјализира кога индивидуата ја креира сопствената варијанта која е овозможена преку следниот комуникативен ланец: традиција - наратор и аудиенција. Креативниот процес низ кој една животна приказна се пренесува, коментира, мултиплицира, распространува, варира и конечно, се стабилизира низ трите посочени чинители, значи ја востановуваат нејзината содржинска основна форма или ојкотип, подтипови, стилови на изразување, вокабуларот и градежните техники (сп. Dégh 1988:17-18). Соодветно на нововостановените параметри, истражувањата од овој тип не би требало да имаат за цел согледување на голите факти кои хронолошки го обликуваат информаторовиот живот, туку пред сè задржување на субјективните проценки кои ги откриваат личните и општествените елементи од дадената идеологија и поглед на свет. Всушност, внатрешната проценка на сопствениот живот, како што веќе споменавме го претставува основното начело во квалитативно ориентираните истражувања.

За разлика од авторите кои ја фаворизираат оваа наративна форма, во науката се јавуваат некои истражувачи кои доста критички се однесуваат кон биографијата. Би се задржала на Баузингер и Бурдје.

Во својот заклучен реферат по повод третата американско-унгарска конференција за фолклорот (Budapest 1987), посветена на „*Life History as Cultural Construction/Performance*“, Херман Баузингер (1988: 477-490) со исклучителна критичност и строгост укажа на следното: „од каде се појави овде една вид на научнички бум во публикациите и рефератите коишто се занимаваат со овој концепт, особено во етнологијата и фолклорот? (...) Навлегувајќи во проблемот 'како е животот конструиран', во смисла дека станува збор за една градба која е изградена на неколку различни нивоа (1988:477), пронаоѓам некои аналогии со Бурдјеовото гледиште изнесено во неговата биографска илузија. Вториот момент на кој укажува Баузингер, а што де факто произлезе од модерното живеење е релацијата: дали во животната историја треба да зборуваме за обреди на премин или пак попрво станува збор за премин на обредите, што инаку се покажа како преобладаан однос кога се во прашање современите етнолошки и фолклористички истражувања (1988: 477-78). Задржувајќи ја својата скептичност тој ќе заклучи дека животната историја во никој случај не претставува нова парадигма, туку е само нов слоган кој не нуди ништо супстанцијално ново, туку само заокружување на веќе познатите традиционални истражувања³ (1988:480-81). (Инаку тој е еден од најкритичните етнологи во 20 век кој инсистираше на преодот од истражувањето на старините кон истражување на секојдневните културни феномени, внесувајќи ги „секојдневното раскажување“ (1958), „градот“ (1971;1983), а пред сè „народната култура во светот на техниката“ (1961) како најиманентни етнолошки и фолклористички истражувачки подрачја.

Животот како целост, како историја треба да биде изграден, при што многу почесто е тој изграден однадвор одошто од самата внатрешност, што ќе значи, според Баузингер, биографијата во една ваква смисла претставува природен жанр во однос на автобиографијата. Не е единствената контрадикторност а пропо автобиографијата во тоа што се презентира нешто што е природно незавешено, чиј крај не можеме да го добиеме, туку и по однос на ставот дека е многу потешко да се сведат реалните целини на сопствениот живот, одошто извлекување на поентираниите моменти од нечиј друг живот (1988:481).

При испитувањето на животната историја мораме да го имаме во предвид сознанието дека е тоа еден интерактивен производ. Животот, животната историја е резултат на взаемното дејство и акција помеѓу јас и останатите. Елементарното согледување на Џорџ Мид е дека еден идентитет, едно его дозволува да биде откриено и развиено низ процесот на конфронтација со останатите кои ги имаат сопствените животни искуства, при што на овој начин јасно се оцртува конструкцијата на животот. Средбата со другиот претставува процес кој го вклучува како минатото така и иднината. Ова е историската импликација на човековата интеракција (1988:482). Ќе видиме подолу дека концепцијата на Баузингер

³ Всушност, Баузингер на овој начин даде една исклучително негативна критика на третиот SIEF Конгрес, кој беше одржан во Цирих 1987 година.

речиси во потполност кореспондира со Бурдјеовата теза за биографската илузија, особено со обидот да се исконструираат и земат во предвид сите актери во даденото поле и пресечните социјални рамнини. Да резимираме, при градењето на животната историја, многу важен момент претставува средбата со другиот: јас со останатиот свет, при што тоа го сочинува и изградува животниот процес. Баусингер заклучува дека не само што животната историја зависи од животот, туку и обратно, та дури и кога зборуваме за фиктивната историја. Всушност станува збор за еден дијалектички процес кој е во движење, процес на взаемно влијание (1988:484), што нè навраќа на Бурдјеовата хистерезија на хабитусот, динамиката на полињата, пресечната рамнина, јасната диференцијација помеѓу конкретниот и конструиранитот индивидуум и многу други важни моменти кои ќе ги проанализираме нешто подолу. Новоста, според Баусингер, всушност претставува изменетиот интерес од истражување на едно-по друго последователните секвенци од животот кон испитување на историскиот пејзаж кој не ја остварува лесно својата внатрешна структура (Bausinger 1988:487). Преку оваа заклучна констатација, Баусингер јасно ни дава до знаење дека истражувањето на животната историја не претставува некое си ново начуно и теоретско откритие, ниту пак кое дозволува на теренот да биде добро запазено, туку дека е напротив една застарена машинерија која би требало да се осовремени, и дека во суштина на фолклористичката и етнолошката работа треба да ѝ се пријде многу посовремено, од некој друг агол, испитувајќи нови, а не задржувајќи се на некои веќе добро познати и прежвакани моменти.

Во уводот на својот неверојатно прониклив и инспиративен труд, кој предизвикува на размислување, Бурдје децидно го искажува својот став дека животната историја претставува еден глупав метод и мода која е по сè изгледа прошверцувана во разните сфери на хуманитарните науки, како и во самата книжевност. Тој е исклучиво против постапката на интервјуирање со некои познати личности со цел да се добие нечија биографија, како еден многу fino однапред исконструиран „чин“. Тој смета дека раскажувањето на сопствениот живот, или воопшто на животот е страшна глупост, потсетувајќи нè на Шекспировиот Макбет: „ова е една историја, која што ја раскажа еден идиот, една историја преполна со галама и јарост, но без никаква смисла (1990:76). Во продолжението тој исто така ги поврзува двете ноции: имено дека не може преку нечија водечка линија во раскажувањето да се открие цела онаа матрица, де факто е може преку оваа постапка да се открие животната патека (исто:78). Недоволноста на пристапот наречен животна историја ја согледува и на следниот план: имено, не е возможно една социјална траекторија да биде претставена преку т.н. лонгитудиналната развојна линија. Во оваа смисла тој вели доста логично: не е можно да се докучи смислата на еден единствен живот, како еден единствен, своеврсен, и само за себе достатен след во форма на добивање на едно по друго последователни случки, без поврзување со останатите полиња, како и релации со останатите актери во еден општествен простор. Тука Бурдје ја наведува аналогијата со метрото: „добивањето една биографија на овој начин би претставувало исто онолку апсурден чекор, како и да се проба да испита патеката помеѓу две метро станици, без воопшто да бидат воочени и земени во предвид односите и релациите со останатите патеки и станици кои една метро линија ги има“ (1990: 80).

Биографските случки можат да се дефинираат како пласирања и депласирања во општествениот простор, или да бидеме попрецизни, во различните врсти на капиталот⁴, кои

⁴ На овој начин треба да се проследуваат: 1. економскиот, 2. културниот (интелектуалните способности, поседување на одредени културни добра, школски дипломи) и најсублимниот 3. општествен или симболички капитал (општествени врски, угледот, честа, престижот). Како особено важна Бурдје ја истражува најкомплексната форма, т.н. симболички капитал, што претставува испитување на категориите на запазувањето, дефинирано како препознавање на нечија автономија, стекната благодарение на поседот и акумулацијата (Sp: Bourdieu, Wacquant, 1996: 151).

се во игра во даденото поле⁵ (1990:80). Со други зборови, истите можат да бидат доловени исклучиво преку динамиката на полињата.

На тој начин, една животна патека (траекторија) може да се сфати и докучи само доколку истражувачот однапред ги исконструира поединечно, едно по друго, последователните прилики и состојби во даденото поле, во кое истите беа одиграни. Притоа, за анализа треба да се земе во предвид и збирот на објективните односи, кои дадениот актер - во најмала рака, барем во еден извесен број на постоечките прилики /состојби/ го беа соединиле во една целина со останатите актери, кои во истото поле се ангажирани и кои на истиот простор од можности му се спротивставуваат (Bourdieu 1990: 80).

Ваквата пред-конструкција претставува исто така услов за секоја ригорозна евалуација, која што предвидува добро познавање на социјалната површина, доловена како рогорозно опишување на персоналитетот. Значи, треба да претставува целосност на, во еден даден момент заопседнатите позиции кои се однесуваат истовремено на биолошкиот и општествено институираниот индивидуалитет, и чиј одговор се добива исклучиво со помош на збир од својства, кои што актерот во еден даден момент во различните полиња ги поседува (1990: 80).

Разликувањето помеѓу *конкретниот* и *конструираниот* индивидуум, дотолку повеќе се удвојува, во зависност од тоа дали станува збор за актер-учесник во едно поле, или пак персона која ја има власта во даденото поле; моќ, која му ја обезбедува пресечната рамнина, истовремено да егзистира како актер во неколкукратни полиња. Со други зборови, разликувањето се удвојува и станува евидентно во зависност од тоа дали станува збор за актер, носител на доминантна или доминирана позиција во даденото поле (Bourdieu 1990:81). Дотолку е и постапката поапсурдна, затоа што во случајот со индивидуите, носители на одредна моќ, власт во едно општество, дозволува назначената биографија, одредените својства, карактеристични за одредено културно поле да бидат поизразени, додека некои други својства, атрибути да исчезнат од видокругот (...) Ненадокнадивоста на битието, кон која ние неодоливо со едно општествено потпомогнато нарцизоидно движење ѝ одиме во пресрет, во суштина го претставува најреалното на сите реалности, *ens realissimum*, во тој миг, нашето фасцинантно одушевување излегува на виделина, нашето *intuitus personae* (1990:81).

Заклучок

Застанати пред предизвикливото начуно колебање: за или против (авто)биографскиот пристап, го сфаќаме пароксизмот од типот на Жираровото насилство и свето: убивањето на жртвата претставува злосторство, бидејќи е таа светост, а не би била тоа да не дојдеше до чинот на убивањето. Или пак, биографијата е илузија, но сепак тука пред нас' е онаа ненадокнадивост на битието, Бурдјеовото *ens realissimum* и *intuitus personae*...

Релацијата помеѓу благословот и проклетството ја доживеавме кај многумината истражувачи од овој прилог.

Сепак, јас сметам дека автобиографијата, доколку се одлучиме за неа како фолклорен или книжевен жанр, та дури и како етнографски метод, се движи во распонот помеѓу двата пола: илузијата (Мопасан) и онтолошката реалност (Киш). Да се оживее стварноста значи да се даде потполната илузија за стварноста, користејќи ја обичната логика на фактите, а никако нивно дословно препишување во хаосот на нивниот редослед. (...) Секој од нас значи ја создава илузијата за светот, поетската, сентименталната, веселата, меланхоличната, нечиста или мрачна по својата природа, а единствената мисија на писателот е верното прикажување на таа илузија со помош на сите уметнички техники кои што ги научил и со коишто

⁵ Инаку, вториот од двата негови централни поими, појрај хабитусот, - полето, или попрецизно разните облици на полиња, Бурдје го воведува со цел да објасни на кој начин функционираат механизмите во едно општество, подразбирајќи под овој поим еден сегмент од општеството (школство, политички партии, медиуми, мода, итн, итн.).

располага (Burdije 2003:475). Воспоставена помеѓу Духот и времето, меѓу објективната свест и Јас, одвај признавајќи ја емпириската реалност, дури и како рамка во која таа ирационална борба се одвива - онтолошката реалност е единствената реалност (Киш 2003: 258-259).

Литература

- Asadowskij M.* Eine sibirische Märchenerzählerin / FF Communication No. 68, Helsinki: 1926.
- Bausinger H.* Constructions of Life / Tomás Hofer and Péter Niedermüller (eds.) Life History as Cultural Construction // Performance. Budapest: 1988. 477-490.
- Bourdieu P.* Die biographische Illusion / Bios, Hf. 1. Leverkusen: 1990 [1984]. 75-81.
- Bourdieu P. und Wacquant J. L.* Reflexive Anthropologie/ Suhrkamp, Frankfurt a.M.: 1996.
- Бурдије П.* Правила уметности/ Генеза и структура поња књижевности // Светови. Нови Сад: 2003.
- Dégh L.* Beauty, Wealth and Power: Career Choices for Women in Folktales, Fairytales and Modern Media / Niedermüller, P. and Hoffer T. (ed.) Life History as Cultural Construction/ Performance. Budapest: 1988. 13-47.
- Dégh L. u. Neumann S.* Arbeitserinnerungen als Erzählinhalt / Deutsche Jahrbuch für Volkskunde 12, 1966. 177-190.
- Dorson R.* 1957. The Identification of Folklore in American Literature / Journal of American Folklore// 1957. 70, 1-8.
- Gaudet M.* Miss Jane and Personal Experience Narrative: Ernest Gaines' The Autobiography of Miss Jane Pittman / Western Folklore, Vol.51/1, 1992. 23-32.
- Киш Д.* Post Homo poeticus/ Мароп. Скопје: 2003.
- Mayer K.U.* Lebensverläufe und sozialer Wandel. Anmerkungen zu einem Forschungsprogramm / K.U. Mayer (Hg.), Lebensverläufe und sozialer Wandel. Sonderheft 31 der Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie/ Opladen: 1990. 7-21.
- Niedermüller P. and Hoffer T. (ed.)* Life History as Cultural Construction / Performance // Ethnographic Institute. Budapest: 1988.
- Ranke K.* Kategorienprobleme der Volksprosa / Goettingen: Fabula 9, 1967. 4-12.
- Röhrich L.* Märchen und Wirklichkeit. Fr. Steiner Verlag, Wiesbaden: 1964.
- Autobiographie / Enzyklopädie des Märchens, Bd.1, Walter de Gruyter, Berlin, New York: 1977. 1080-1085.
- Sirovátka O.* Vzpomínkové vyprávění jako druh (žanr) lidové prózy / Český Lid, 50, 2, Praha: 1963. 113-120.
- Die Alltagserzählung als Gattung der heutigen Überlieferung / Miscellanea. Festschr. K.G. Peeters. Antwerpen / 1975. 662-669.
- Stahl S. D.* The Oral Personal Narrative in Its Generic Context / Fabula, 18, Goettingen: 1977. 18-39.
- Guest Editor's Introduction / Western Folklore Vol. 51, 1, 1992. 1-4.